

บทวิจารณ์

การพัฒนาอำเภอ : บทบาทของนายอำเภอในการสร้างทีมงาน

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์*

รายงานการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาอำเภอ : บทบาทของนายอำเภอในการสร้างทีมงาน” โดยรองศาสตราจารย์ ดร.อรุณ รักธรรม เป็นงานวิจัยที่อาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ และเทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อศึกษาเรื่องการสร้างทีมงานของนายอำเภอ โดยมุ่งศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญของการสร้างทีมงานและบทบาทของนายอำเภอเป็นหลัก ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูล จากการสัมภาษณ์บุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับทีมงานของนายอำเภอ ตลอดจนผู้ที่ได้รับผลประโยชน์ จากการสร้างทีมงานของนายอำเภอ ซึ่งก็คือ ประชาชนและผู้บังคับบัญชา ระดับสูง ซึ่งได้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้ที่ปลุกฝัง ทฤษฎีเกี่ยวกับการปฏิบัติให้แก่นายอำเภอ ซึ่งได้แก่วิทยากรโรงเรียนนายอำเภอ สำหรับ บุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรง และเป็นส่วนหนึ่งของทีมงานของนายอำเภอที่เป็นเป้าหมายของ การวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยได้แก่ ข้าราชการจากกระทรวงทบวงกรมต่างๆ ที่ ทำงานในระดับอำเภอซึ่งผู้วิจัยได้เลือกเฉพาะ 4 กระทรวงหลักคือ เกษตรอำเภอ ศึกษาธิการ อำเภอ สาธารณสุขอำเภอ และพัฒนาอำเภอ

ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นสาขารัฐศาสตร์ สังคมวิทยา มนุษย-วิทยา จิตวิทยาสังคมหรือสาขาอื่นใด ประชากรเป้าหมายของการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ บ่งชี้ว่าผู้วิจัยมีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องที่ศึกษาวิจัยอยู่มากน้อยเพียงใด และเก็บข้อมูล

* สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ Ph.D., ศาสตราจารย์ คณะสถิติประยุกต์ สถาบันบัณฑิตพัฒน-บริหารศาสตร์

ได้ครบถ้วนจากบุคคลต่าง ๆ ได้เพียงพอที่จะให้คำตอบได้อย่างถูกต้องจากแง่มุมต่าง ๆ หรือไม่ จากการคัดเลือกประชากรกลุ่มต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกประชากรกลุ่มต่าง ๆ ได้เหมาะสมกับปัญหาที่วิจัยเป็นอย่างดี

สิ่งที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งของการวิจัยคือกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย (conceptual framework) ในการศึกษาการสร้างทีมงาน ผู้วิจัยที่ใช้กรอบแนวคิดที่ต่างกันจะเก็บข้อมูลต่างกัน และจะได้ข้อสรุปที่ต่างกัน ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้กรอบแนวคิดการสร้างทีมงานตามหลักของการพัฒนาองค์กร (Organization Development) โดยพิจารณาถึงองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ของการสร้างทีมงาน กล่าวคือ การไว้เนื้อเชื่อใจ การติดต่อสื่อสาร การวินิจฉัยสั่งการ และการทำงาน (เป็นทีม) เป็นเรื่องชี้นำทางในการเก็บข้อมูล ที่สำคัญควบคู่กันไป และสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากันคือลักษณะของการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยให้นายอำเภอและบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรง คือข้าราชการ 4 กระทรวงหลัก กำนันและผู้ใหญ่บ้านทำการประเมินตัวเอง ตามองค์ประกอบที่สำคัญของการสร้างทีมและประเมินทัศนคติ และพฤติกรรมของกันและกัน ตามองค์ประกอบของการสร้างทีม ตลอดจนให้ผู้บังคับบัญชา ประชาชน และวิทยากร ซึ่งเป็นผู้ที่ควบคุมการปฏิบัติงานและการถ่ายทอดวิชาการ และผู้ได้ผลประโยชน์จากการปฏิบัติงานของนายอำเภอด้วย ลักษณะของการเก็บข้อมูลตามกรอบแนวคิดดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ตรงประเด็น จากแง่มุมของบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอแก่การตอบประเด็นของปัญหาที่ศึกษา และเพียงพอต่อการทดสอบสมมติฐานต่าง ๆ ที่ได้ตั้งไว้

ในการทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการเสนอข้อมูลต่าง ๆ อย่างมีขั้นตอน โดยเริ่มจากการพรรณนา ลักษณะของประชากรที่เป็นเป้าหมายของการศึกษา และทำการเสนอข้อมูลเป็นจำนวนและอัตราส่วนร้อยละ พร้อมทั้งสถิติทดสอบ ข้อมูลที่เก็บมาเป็นรายประเด็น ซึ่งผู้วิจัยได้แสดงไว้อย่างครบถ้วน และมีขั้นตอนทำให้สะดวกแก่การติดตาม สิ่งที่นำเสนอใจของการทดสอบของรายงานวิจัยนี้ คือ ผู้วิจัยได้ทำการเลือกใช้สถิติทดสอบที่เรียกว่า Kolmogorov Smirnov One Sample Test วิเคราะห์การทำงานเป็น

ทีมของนายอำเภอ กับข้อมูลที่ได้มาจากแต่ละกลุ่มของประชากร ซึ่งนับว่าเหมาะสมยิ่ง แทนที่จะใช้สถิติทดสอบ ไคแอสควร์ ซึ่งนักวิจัยทั่วไปนิยมใช้กัน ผู้วิจัยเองก็ได้ใช้ไคแอสควร์ ในการทดสอบ ความแตกต่างระหว่างประชากรในการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ของประชากรกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งก็ใช้ได้เหมาะสมในส่วนนั้น โดยสรุปกล่าวได้ว่าผู้วิจัยได้ เลือกใช้สถิติวิเคราะห์ได้เหมาะสมยิ่ง

สิ่งที่นักวิจัยโดยทั่วไปมักจะคำนึงถึง คือ ขนาดและความเป็นตัวแทนของ ประชากรที่สุ่มมา ในงานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างประชากรจากภาคต่าง ๆ คือภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออก และกรุงเทพมหานคร และทำการสุ่มจังหวัดจากแต่ละภาค ๆ ละ 2 จังหวัด จากนั้นสุ่มอำเภอจังหวัด ละ 4 อำเภอ และสุ่มตำบลจากอำเภอ ๆ ละ 8 ตำบล และสุ่มหมู่บ้านจากตำบล ๆ ละ 24 หมู่บ้าน ในแต่ละหมู่บ้านสุ่มประชาชนหมู่บ้านละ 2 คน ซึ่งก็นับได้ว่า เป็นการกระจาย ตัวอย่างที่ดี ปัญหาที่เกี่ยวข้องกันคือ ขนาดของตัวอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากมอง ลงในระดับต่ำสุดคือ ประชาชน แต่ละหมู่บ้านสุ่มมาเพียง 2 คน จะน้อยไปหรือไม่ คำตอบ โดยทั่วไป ก็คงจะเป็นน้อยไป แต่ถ้าจะพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติแล้ว ก็คงต้องมาพิจารณาในค่านับประมาณของการวิจัย และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้ จากประชากรกลุ่มดังกล่าว จากผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาและอ้างอิงข้อมูล ข้อสรุป หลักจาก ประชากรกลุ่มดังกล่าวเป็นหลักแล้ว ข้อสรุปต่างๆ ที่ได้ก็คงจะเชื่อถือไม่ได้ แต่สำหรับ งานวิจัยเรื่องนี้ ซึ่งเป็นเรื่องของการสร้างทีมงานผู้วิจัยได้มุ่งไปที่ตัวเอกของเรื่องซึ่งเป็น บุคคลที่จะรวมเป็นทีมงาน ซึ่งผู้วิจัยได้สุ่มมาอย่างมีจำนวนเพียงพอและมีการกระจายที่ดี เป็นที่แน่นอนว่าหากตัวอย่างมากกว่านี้ หรือเก็บได้ครบทั้งประชากร โดยไม่มีการสุ่ม ย่อมจะดีกว่าตัวอย่างที่น้อย แต่หากได้คำนึงถึงปัญหาเชิงปฏิบัติของการวิจัย คือ งบประมาณและเวลาดำเนินการ ตัวอย่างที่สุ่มมาได้นี้ โดยเฉพาะที่เป็นหัวใจของปัญหาการวิจัย คือ นายอำเภอ พัฒนาการอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ ศึกษาธิการอำเภอ และเกษตรอำเภอ เป็นตัวอย่างที่เพียงพอ และมีการกระจายอย่างเหมาะสม

ในตำานเนื้อหาสาระ ผู้วิจัยได้ให้เนื้อหาสาระที่น่าสนใจมากมาย ทั้งในตำานปรัชญาแนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทของนายอำเภอ และการสร้างทีมงานของนายอำเภอของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของกระทรวงมหาดไทย และ พณ. ท่านนายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันในการวิเคราะห์องค์ประกอบ ของการสร้างทีมงาน คือ การไว้วางใจ ระดับการติดต่อสื่อสาร การมีส่วนร่วมในการวินิจฉัยสั่งการและการทำงานในลักษณะเป็นทีม ผู้วิจัยยังได้แยกบทบาทต่างๆ ของนายอำเภอออกเป็นบทบาทที่เป็นอยู่จริง บทบาทที่ได้รับมอบหมาย และบทบาทที่คาดหวังของนายอำเภอและนำเอาบทบาทต่างๆ เหล่านี้วิเคราะห์ร่วมกับองค์ประกอบที่สำคัญของการสร้างทีมของนายอำเภอได้อย่างกลมกลืน

สิ่งที่สำคัญไม่น้อยของการวิจัยคือ ข้อสรุปและข้อเสนอแนะจากการวิจัย จากการมองปัญหา และการเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัย ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อสรุปและข้อเสนอแนะที่น่าสนใจ อาทิเช่น “เพิ่มทัศนคติ การประสานงาน หรือการทำงานเป็นทีม โดยการฝึกอบรมร่วมกับทุกฝ่ายในระดับอำเภอ มิใช่ฝ่ายปกครองเท่านั้น ทั้งนัรวมทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และควรจะได้ใช้สภาพตำบล เป็นสถานที่ของการฝึกอบรมปฏิบัติในเรื่องนี้” “ควรได้มีการฝึกอบรม กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่เพิ่งเข้ารับตำแหน่งใหม่ทุกคน โดยสถาบันภายนอกร่วมกับวิทยากรปกครอง มิใช่ทำโดยนายอำเภอเอง และการที่ประชาชนไม่แน่ใจ ไม่เข้าใจในการทำงานเป็นทีม ก็ควรให้มีการเผยแพร่แนวความคิดนี้ในโรงเรียน เพื่อหวังผลระยะยาวทุกระดับชั้น เป็นการเตรียมทรัพยากรมนุษย์อีกแบบหนึ่ง กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทยน่าจะได้นิยบยกเรื่องนี้มาพิจารณาร่วมกัน”

โดยสรุป การวิจัยเรื่องนี้ได้กระทำไปโดยถูกต้องตามหลักการวิจัยทั้งในตำานทฤษฎีและการปฏิบัติมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยิ่ง ผู้วิจัยได้ใช้ประสบการณ์จากการทำงานของตนเองในกรมการปกครอง กรอบแนวความคิดเชิงทฤษฎี และเทคนิคการเก็บและการวิเคราะห์ข้อมูล มาผสมผสานกันออกมาเป็นผลงานที่มีคุณค่าทั้งในด้านวิชาการและการปฏิบัติ เป็นแบบอย่างที่ดีมากของการวิจัย